

Opinions of Instructors on the Textbooks Used in Teaching Turkish to Foreigners

Sevgi CİHANGİR SARDOĞAN¹ & Dilek BAZ BOLLUK²

Abstract

The aim of the research is to reach the opinions of faculty members regarding the textbooks used in teaching Turkish to foreigners. For this purpose, the basic qualitative research design was used in the study. The research was carried out with six faculty members teaching at the Turkish Language Teaching Application and Research Center of two universities in the Mediterranean and Aegean regions. Data were collected with a semi-structured interview form. The 12 open-ended interview questions prepared by the researchers before the interview were examined by three field experts and it was determined that the questions were suitable for the purpose and sub-problems. The interviews were conducted face to face using a semi-structured interview form. The data obtained were analyzed separately by the researchers and codes and categories were created. Afterwards, the analyzes were brought together to reach a consensus. The collected audio recordings are also kept by the researchers. In order to make the codes and categories created clearer and clearer, quotes from the interviewees' sentences are also included. As a result of the research, it was concluded that the textbooks used today should be updated according to the needs of the age.

Keywords Teaching Turkish to foreigners Teaching Turkish to foreigners textbooks Instructor opinions Textbooks

Öğretim Elemanlarının Yabancılara Türkçe Öğretiminde Kullanılan Ders Kitaplarına İlişkin Görüşleri

Özet

Araştırmanın amacı, öğretim elemanlarının yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarına ilişkin görüşlerine ulaşmaktır. Bu amaç doğrultusunda çalışmada, temel nitel araştırma deseni kullanılmıştır. Araştırma, Akdeniz ve Ege bölgelerindeki iki üniversitenin Türkçe Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezinde eğitim veren altı öğretim elemanı ile gerçekleştirilmiştir. Veriler, yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Görüşme öncesinde araştırmacılar tarafından hazırlanan 12 açık uçlu görüşme sorusu, üç alan uzmanı tarafından incelenmiş ve soruların amaca ve alt problemlere uygun olduğu tespit edilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla gerçekleştirilen görüşmeler yüz yüze olarak yapılmıştır. Elde edilen veriler, araştırmacılar tarafından ayrı ayrı analiz edilerek kod ve kategoriler oluşturulmuştur. Sonrasında yapılan analizler bir araya getirilerek görüş birliği sağlanmak istenmiştir. Toplanan ses kayıtları araştırmacılar tarafından da saklanmaktadır. Oluşturulan kod ve kategorilerin daha açık ve net olması için görüşmecilerin cümlelerinden alıntılara da yer verilmiştir. Yapılan araştırma sonucunda günümüzde kullanılan ders kitaplarının çağın ihtiyaçlarına göre güncellenmesi gerektiğine ulaşılmıştır. Sonuçlar doğrultusunda da bazı önerilerde de bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler Yabancılara Türkçe öğretimi Yabancılara Türkçe öğretimi ders kitapları Öğretim elemanı görüşleri Ders kitapları

Article Info	Received / Geliş Tarihi	Reviewed / Kabul Tarihi	Published / Yayın Tarihi	Doi Number / Doi Numarası
Makale Bilgisi	12.01.2024	14.03.2024	30.03.2024	10.29228/ijlet.1418591

Reference Cihangir Sardoğan, S., & Baz Bolluk, D. (2024). Öğretim elemanlarının yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarına ilişkin görüşleri. *International Journal of Languages' Education and Teaching*, 12(1), 63-79.

¹ Doktora Öğrencisi, Uşak Üniversitesi, sevgimcihangir@gmail.com, ORCID: 0000-0002-1573-079X

² Öğretim Görevlisi, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, bazdilek4@gmail.com, ORCID:0000-0002-8021-0432

Giriş

Dil, bireylerin iletişim kurmasını sağlayan en temel araçtır. Urgan (2013) dili, insanlar tarafından kullanılan, sınırlı miktarda seslerle, sınırsız sayıda cümleler üretmeye imkân sağlayan bir düzenek şeklinde tanımlamıştır. İnsanlar duygularını, düşüncelerini ve isteklerini karşısındakine dil aracılığıyla ifade edebilmektedir. Dil olmadan insanların birbirleriyle iletişim kurması mümkün değildir. Dilin öneminin her geçen gün daha da anlaşıldığı günümüzde; gelişen teknoloji ile birlikte insanlar farklı amaçlarla ana dili dışında yabancı diller öğrenmek istemektedir. Yabancı dil, “belirli bir ülkedeki veya bölgedeki halkın büyük bölümünün ana dili olmayan, okullarda eğitim aracı olarak kullanılmayan ve yönetimde, medyada iletişim işleri ile geniş bir biçimde yer almayan dildir” (Richards vd. 2002: 206; Akt. Durmuş, 2013: 16). Türkçe de çeşitli nedenlerle yabancı dil olarak öğrenilmek istenen dillerden birisidir. Erdem (2009: 889) “Akademik çalışmalar, ticari faaliyetler, diplomatik temaslar, Türklere olan sevgi, Türk kültürünü merak etme, Avrupa Birliği’ne üyelik aşamasındaki bir Türkiye’yi tanıma vb. amaçlarla Türkçe öğrenilmek istenmektedir.” diye belirtmektedir. Bu durum, yabancılara Türkçe öğretimine verilen önemin artmasını sağlamıştır. Aslında Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminin başlangıcı Kaşgarlı Mahmut tarafından 1072-1074 yılları arasında Araplara Türkçeyi öğretmek ve Türkçenin Arapça kadar zengin bir dil olduğunu ortaya koymak amacıyla yazılan *Dîvânü Lugâti’t-Türk* Türk adlı esere dayanmaktadır (Güzel ve Barın, 2013). Günümüzde ise Türkçenin yabancılara profesyonel olarak öğretimi 1984 yılında Ankara Üniversitesi Türkçe Öğretim Merkezi’nin kurulmasıyla başlamıştır. Sonrasında çeşitli üniversitelerde ve özel kurumlarda Türkçe öğretim uygulama ve araştırma merkezleri açılmıştır. Bu kurumlarda Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi sürecinin temelini, dört temel dil becerisi (okuma, yazma, konuşma ve dinleme) ile birlikte dil bilgisi oluşturmaktadır.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretim merkezlerinde dört temel dil becerisinin ve dil bilgisi öğretiminin gerçekleştirilebilmesi için çeşitli materyaller kullanılmaktadır. Eğitim materyalleri öğretim sürecini, öğretim kalitesini, öğrenciyi ve öğretmeni doğrudan etkileyen önemli unsurlardır (Hirschfelder, 1999). Materyaller aracılığıyla öğrenme ve öğretme süreci hem daha etkili hem daha kalıcı hâle gelmektedir. “Yabancı dil öğretiminde temel dil becerilerinin kazandırılmasında çeşitli materyallerden yararlanılmaktadır. Ancak bu materyaller içerisinde en çok kullanılan materyal, yabancı dil öğretimi için hazırlanan ders kitaplarıdır” (Karababa, 2009: 276). Ders kitapları öğrencilere ders öncesi, sırası ve sonrasında kaynaklık eden temel araç konumundadır.

Ders kitabı; çeşitli disiplinlerle ilgili bilgileri öğretmek amacıyla hazırlanan, kolaydan zora uzanan sistemli ve programlı metinlerden oluşan kitaptır (Demirel, 2010: 34). Ders kitapları belirli bir programa göre ilerlediği ve yazılı kaynaklar olduğu için öğrenciler tarafından kolay ulaşılabilen bir araçtır. Özbay (2003) tarafından yapılan çalışmada Türkçe öğretmenlerinin derslerde çeşitli materyaller (ders kitabı, dergi, gazete, radyo, teyp ve video, televizyon, slayt, tepegöz, bilgisayar) arasından %94,44 oranında en sık ders kitaplarını kullandıkları tespit edilmiştir. Ders kitapları öğretmenlere ders esnasında rehber olmakta neyi, nerede, ne zaman, nasıl, öğreteceğini göstermektedir. Bu nedenle öğretmenler sık sık ders kitaplarından yararlanmaktadır. Benzer bir şekilde Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde de öğretmenler ders kitaplarından oldukça sık yararlanmaktadır.

Yabancılara Türkçe öğretimi ders kitapları günümüzde hem bireysel hem de kurumsal olarak yayımlanmaktadır. İlk yabancılara Türkçe öğretimi ders kitabı, Ankara TÖMER tarafından yayımlanmış daha sonra da bunu Ege TÖMER ve Gazi TÖMER takip etmiştir (Topçuoğlu,2013).

Devam eden süreç içerisinde de diğer üniversite ve özel kurumlar kendi yayınlarını çıkarmışlardır. Günümüzde yayımlanmış ve merkezlerde kullanılan çok sayıda yabancılara Türkçe öğretilmesi ders kitabı seti bulunmaktadır. Ancak burada üzerinde durulması gereken temel nokta, ders kitaplarının öğrencinin seviyesine uygun olup olmadığı hususudur. Aksi hâlde öğrenci, dil öğrenme sürecinde zorlanacaktır. Hengirmen, Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesinde kullanılacak ders kitaplarının özelliklerini şu şekilde açıklamaktadır:

- “Kitaplardaki etkinliklerin, konuların günlük yaşantıda iletişim yönünden en çok ihtiyaç duyulan konulara göre sıralanması gerekir.
- Kitaptaki konular, öğrencinin konuşma, dinlediğini anlama, okuma ve yazma becerilerini geliştirmeye yönelik olmalı, dikte ve dil bilgisi de bu becerilerin gelişmesine yardımcı olacak şekilde düzenlenmelidir.
- Kitaplarda işlenen konuların öğrenilmesini kolaylaştırmak ve öğretimi zevkli bir duruma getirebilmek için resim, karikatür ve fotoğraflara yer verilmelidir.
- Yabancı dil öğretimi konusunda yazılmış kitaplara ek olarak anahtar kitaplar, dil bilgisi ve dil bilgisi alıştırmaları kitapları, sözlükler, deyimler sözlüğü, atasözleri sözlüğü gibi yardımcı kitaplar hazırlanmalıdır. Kitapların özelliklerini bu şekilde belirttikten sonra, Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi konusunda hazırlanan kitapların, çağdaş eğitim ortamına uygun olup olmadıklarını anlama yönünden inceleyebiliriz. Ancak, bu konuda dikkat edilmesi gereken önemli bir konu vardır. Günümüzden yüz yıl önce yazılmış kitaplarla bugünkü çağdaş eğitim ortamına uygun olmaları beklenemez. Ama yüz yıl önce yazılmasına karşın temel söz varlığına, konuların günlük yaşantıda iletişim sıklığı sıralanmasına özen gösterilen kitaplar vardır. Kitaplar, günümüzde son on-on beş yıl içinde yazılmış olmasına rağmen çağdaş eğitim ortamına uygun olup olmadıkları yönünden incelenebilir.
- Ancak bu konuda dikkat edilmesi gereken önemli bir konu vardır. Günümüzden yüz yıl önce yazılmış kitapların bugünkü çağdaş eğitim ortamına uygun olmaları beklenemez” (Hengirmen, 1993: 64).

Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesinde oldukça önemli bir yeri olan ders kitaplarının hem bu özelliklere sahip olması hem de kitaplardaki metin ve etkinliklerle Türk kültürünü öğretmesi beklenmektedir. Öyle ki dil öğretimi kültür öğretilmesidir. Kramsch (1993)’a göre yabancı dil/ikinci dil öğrenenlerin mutlaka hedef dilin kültürünü de öğrenmesi gerekir. Çünkü ona göre, kültürel bağlam öğrenilmeden dil öğrenilemez. Ders kitaplarında verilen metin ve etkinlikler öğrenciye Türk kültürü ile ilgili bilgi vermelidir. Haley ve Austin (2004), yabancı dil ders kitaplarının her şeyden önce uygun bir dille hedef dilin kültürünü içermesi ve kültürle ilgili ön yargılardan arınmış etkinlikler sunması gerektiğini ifade eder.

Okur ve Keskin (2013), yabancı dil olarak Türkçe ders kitaplarındaki kültürel unsurları 7 ana başlık etrafında incelemiştir:

1. Günlük yaşam
2. Kişiler arası ilişkiler
3. Değerler ve eğitim
4. Edebiyat, sanat ve müzik
5. Gelenekler ve folklor
6. Sosyal yaşam

7. Coğrafya ve mekân

Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan ders kitaplarının dört temel dil becerisini ve dil bilgisini öğretirken öğrencinin seviyesine uygun, ilgi çekici, kolay ulaşılabilir olması gerekir. Bunun yanında Türk kültürünü yansıtabilmelidir. Bu kitapları aktif olarak en çok kullanan kişiler ise Türkçe öğretim merkezlerinde çalışan, derslere giren öğretim elemanlarıdır. Yani Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi sürecinde önemli iki unsur öğretmen ve ders kitaplarıdır. Bu nedenle kitaplarla ilgili öğretim elemanlarının görüşlerinin alınmasının süreç içerisinde Türkçenin yabancılara öğretimini olumlu yönde etkileyeceği ve alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan ders kitapları ile ilgili olarak alan yazında çok sayıda araştırmaya rastlanmaktadır (Toprak, 2011; Karababa ve Üstünsoy Taşkın, 2012; Gün, Akkaya ve Kara, 2014; Yılmaz, Temiz, 2014; Kılınç ve Yenen, 2015; Biçer ve Kılıç, 2017; İşcan ve Yassıtaş, 2018; Şimşek ve Erdem, 2020; Güven ve Özbilen, 2020; Biliş ve Memiş, 2021; Himoğlu ve Memiş, 2021; İşcan ve Kanca, 2021; Karagöl ve Kurt, 2021; Ertürk ve Memiş, 2022). Yapılan çalışmalar genel olarak ele alındığında; yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarının öğretmen, öğrenci ve ders kitabı yazarı görüşleri ile kültür boyutu açısından incelendiği görülmektedir. Yabancılara Türkçe öğretimi ders kitaplarıyla ilgili çeşitli çalışmalar yapılmış fakat derslere giren öğretim elemanlarının görüşlerine pek az çalışmada yer verilmiştir. Bu bağlamda yapılan çalışmanın faydalı olacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın amacı, öğretim elemanlarının yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarına ilişkin görüşlerinin tespit edilmesidir. Bu temel amaç doğrultusunda aşağıdaki alt problemlere cevap aranmıştır.

1. Yabancılara Türkçe öğretiminde görüşleri alınan öğretim elemanlarının kullandığı ders kitapları nelerdir?
2. Yabancılara Türkçe öğretimindeki ders kitaplarının amaçlanan dil seviyelerine (A1, A2, B1, B2, C1) uygunluğu nasıldır?
3. Yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarının içeriğinin Türkçeyi öğretmede yeterlilik düzeyi nedir?
4. Yabancılara Türkçe öğretimi ders kitaplarının Türk kültürünü yansıtma düzeyi nedir?
5. Yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarındaki görsellerin durumu nasıldır?
6. Yabancılara Türkçe öğretiminde görüşleri alınan öğretim elemanlarına göre ders kitapları nasıl olmalıdır?

Yöntem

Araştırma Modeli

Çalışmada, temel nitel araştırma deseni kullanılmıştır. Temel nitel araştırma deseni kullanan araştırmacılar insanların bir konudaki deneyimlerini nasıl yorumladıklarına, dünyalarını nasıl inşa ettiklerine ve deneyimlerine ne anlamlar yüklediklerine ilişkin üç konuya odaklanırlar (Merriam, 2009: 23). Araştırmada nitel veri toplama desenlerinden görüşmeden yararlanılacaktır. "Görüşme, sözlü olarak sürdürülen bir iletişim türüdür. Araştırma konusu hakkında derinlemesine bilgi sağlar. Görüşme, sosyal bilimler alanında yapılan çalışmalarda en sık kullanılan veri toplama yöntemidir" (Yıldırım ve Şimşek, 2018: 40). Yapılan araştırmayla, yabancılara Türkçe öğretimi merkezlerinde eğitim veren öğretim elemanlarının tecrübeleri göz önünde bulundurularak alanda kullanılan ders kitaplarıyla ilgili detaylı görüşler ve öneriler betimlenmek istenmiştir.

Araştırmanın alışma Grubu

Araştırmanın alışma grubunu, araştırmacıların o kurumlarda çalışmaları nedeniyle Ege ve Akdeniz bölgelerinde bulunan 2 niversitenin Türkçe ğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezlerinde eğitim veren 6 ğretim elemanı oluşturmaktadır. Çalışma grubunun demografik bilgileri Tablo 1’de sunulmuştur:

Tablo 1. Çalışma grubunun demografik bilgileri

Kategori		(f)	Toplam
Cinsiyet	Kadın	3	6
	Erkek	3	
Yaş	25-29	2	6
	30-34	1	
	35-39	3	
Hizmet Sresi	2-4 yıl	2	6
	5-6 yıl	4	
Eğitim Durumları	Lisans	-	6
	Yüksek Lisans	2	
	Doktora	4	
Mezun Oldukları Bölümler	Türkçe ğretmenliği	5	6
	Türk Dili ve Edebiyatı	1	

Veri Toplama Araçları

Araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden yarı yapılandırılmış görüşme formu ile yapılmıştır. Görüşme yapılmadan önce, araştırmacılar tarafından 12 açık uçlu araştırma sorusu hazırlanmıştır. Hazırlanan sorular 3 uzman görüşü onayından geçmiştir. Daha sonra yapılan görüşmeler yüz yüze olup veriler ses kaydına alınmıştır.

Araştırmada kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme formu soruları aşağıda verilmiştir:

1. TÖMER’de hangi derslere giriyorsunuz? Bir gününüz nasıl geçiyor? Biraz bahseder misiniz?
2. Bugüne kadar hangi ders kitaplarını kullandınız, kaynak kitaplardan bahseder misiniz?
3. Bazı setlerde öğrenciler için çalışma kitapları, dinleme materyalleri vb. olduğunu biliyoruz. Sizin şu anda kullandığınız ders kitabı setinin içeriğinde neler var?
4. Kullandığınız setin amaçlanan dil seviyelerine uygunluğu hakkında neler düşünüyorsunuz? rnek verebilir misiniz?
5. Kullandığınız ders kitabı setinin artı ve eksi yönlerinden biraz bahseder misiniz?
6. Bazı ğretim elemanları “Yabancılara Türkçe ğretiminde kullanılan ders kitaplarının içerik anlamında zengin olduğunu ve farklı materyallerle desteklenmesinin gerekmediğini” söylüyor. Sizin bu konu hakkındaki görüşleriniz nelerdir?
7. şu an piyasadaki yabancılara Türkçe ğretimi ders kitaplarını sayıları bakımından nasıl değerlendiriyorsunuz?
8. Kullandığınız kitaplarda, metinlerin içerisinde ve etkinliklerde yer alan görselleri öğrencinin dikkatini canlı tutması bakımından nasıl değerlendiriyorsunuz?

9. Kullandığınız kitaplarda, metinlerin içerisinde ve etkinliklerde yer alan görselleri metnin içeriğine uygunluğu açısından nasıl değerlendiriyorsunuz?
10. Dil öğretimi kültür öğretimidir. Avrupa Başvuru Ortak Metnine (Avrupa Dil Portfolyosu) göre yabancılara Türkçe öğretimi kitaplarında Türk kültürünün de tanıtılması beklenmektedir. Kullandığınız ders kitaplarında Türk kültürünü tanıtan öğelere ne ölçüde yer verildiğini değerlendirir misiniz?
11. Siz yabancılara Türkçe öğretimi seti hazırlasaydınız nelere dikkat ederdiniz? Hayalinizdeki ders kitabını bize anlatır mısınız?
12. Bunların dışında yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarıyla alakalı eklemek istediğiniz bir şeyler var mı?

Veri Toplama Süreci

Yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla gerçekleştirilen görüşmeler yüz yüze yapılmıştır. Araştırmacılar tarafından yapılan ve her biri ortalama 20 ila 40 dakika arasında süren görüşmeler katılımcıların sözlü onayları alınarak ses kaydı biçiminde kayıt altına alınmış, ardından da yazılı olarak raporlanmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmacılar tarafından yazıya aktarılan görüşmeler içerik analiz yöntemi ile çözümlenmiştir. İçerik analizi, bir veya birçok metnin içindeki sözcüklerin, kavramların, temaların, deyimlerin, karakterlerin veya cümlelerin varlıklarını belirlemek ve onları sayıya dökmek için kullanılır (Kızıltepe, 2015: 253-254). Yapılan araştırmada da her bir alt problem için temalar ve temaların altında yer alan kodlar oluşturulmuştur. Öğretim elamanlarıyla yapılan görüşmelerden sonra elde edilen veriler, her iki araştırmacı tarafından da birbirinden bağımsız olarak kodlanmış, kodlamalarda güvenilirliğin sağlanması için veri analizi süreci tamamlandıktan sonra araştırmacılar bir araya gelerek analizlerini karşılaştırmışlar ve görüş birliğine varıldıktan sonra bulgular raporlanmıştır (Merriam, 2009: 216).

Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları

Araştırmada kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme formunun soruları hazırlanırken üç alan uzmanından görüş alınmış ve çalışmanın kapsam geçerliği sağlanmıştır. Yapılan araştırmada veri toplama ve veri analizi süreci de güvenilirlik (Merriam, 2009: 210- 212) ilkesi gereğince detaylı bir şekilde ifade edilmiştir. Araştırmadan toplanan veriler ise her iki araştırmacı tarafından ayrı ayrı analiz edilmiş ve sonrasında yapılan analizler bir araya getirilerek görüş birliği sağlanmak istenmiştir. Toplanan ses kayıtları araştırmacılar tarafından da saklanmaktadır.

Bulgular ve Yorumlar

Bu bölümde, araştırmadan elde edilen bulgular ortaya konmuş, bu bulgulardan yola çıkılarak açıklamalar yapılmıştır.

1. Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Tablo 2. Görüşleri alınan öğretim elamanlarının kullandıkları ders kitapları

Kavram Başlıkları	Tekrar Sayısı	Yüzde (%)
Gazi TÖMER Ders Kitabı	5	35
Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	3	20
Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı	4	28

İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı	1	7
Ebru Türkçe Ders Kitabı	1	7
Adım Adım Türkçe Ders Kitabı	1	7

Tablo 2’de araştırmaya katılan ğretim elamanlarının kullandıkları ders kitapları ile ilgili görüşleri verilmiştir. Tablo 2 incelendiğinde araştırmaya katılan ğretim elemanlarının görüşlerine göre kullanılan ders kitaplarından Gazi TÖMER Ders Kitabının %35 oranında, Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabının %20 oranında, Yedi İklım Türkçe Ders Kitabının %28 oranında, İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabının %7 oranında, Ebru Türkçe Ders Kitabının %7 oranında, Adım Adım Türkçe Ders Kitabının %7 oranında kullanıldığı tespit edilmiştir.

2. Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Tablo 3.Öğretim elamanlarının ders kitaplarının amaçlanan dil seviyelerine uygunluğu ile ilgili görüşleri

Kavram Başlıkları	Tekrar Sayısı	Yüzde (%)
Seviyeye uygun	1	16
Seviyeye uygun değil	3	50
Düzeltmeler yapılabilir	2	34

Tablo 3’te araştırmaya katılan ğretim elamanlarının ders kitaplarının amaçlanan dil seviyelerine uygunluğu ile ilgili görüşleri verilmiştir. Tablo 3’e bakıldığında araştırmaya katılan ğretim elemanlarının görüşlerine göre kullanılan ders kitaplarının amaçlanan dil seviyelerine uygunluğu ile ilgili görüşler incelendiğinde “seviyeye uygun değil” %50 oranında, “düzeltmeler yapılabilir” %34 oranında, “seviyeye uygun” görüşü %16 oranında tespit edilmiştir.

Yukarıdaki tabloda “Seviyeye uygun değil” ve “Düzeltmeler yapılabilir” oranları %84 olduğu görülmektedir. Bu oran kitapların seviyeye uygun olmadığı ve yeniden gözden geçirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Aşağıda ğretim elemanlarının görüşlerine yer verilmiştir:

“Seviyeye uygun” , şeklinde ifade eden katılımcılardan örnekler aşağıda verilmiştir:

K3.

“Genel olarak değerlendirdiğimizde Gazi niversitesi’nin kitaplarındaki metinlerin her bir kur için seviyeye göre uygun olduğunu düşünüyorum. Spesifik olarak baktığımızda ise bazı metinlerin zorlayıcı olduğu da söylenebilir. Ancak burada bu yanlıştır da diyemeyiz. Çünkü dil ğretiminde ya da ya da bir konu ğretiminde bir konuyu öğretirken hoca hiç görülmeyen zor bir şeyi de nden gösterir ki öğrencisine sonraki zaman geldiğinde konuya ya da metne dair öğrencilerde bir hazır bulunuşluk oluşturmak istemiş olabilir.”

“Düzeltmeler yapılabilir”, şeklinde ifade eden katılımcılardan örnekler aşağıda verilmiştir:

K1.

“Bu konuda kitapların içeriğine bakıldığında genel olarak uygun diyebiliriz. Ancak bazı etkinliklerin seviye üstü olduğunu görebiliyoruz. Bu nedenle kitaplarda seviye üstü olan metinlerin düzeltilmesi gerekmektedir.”

K2.

“Kitaplarda bazı metinlerin düzenlenmesi gerektiğini düşünüyorum. Çünkü bazı etkinlik veya metinlerde seviye üstü kelimeler veya uzun metinler olabiliyor. Örneğin B1 için verilen bir okuma metninde ancak C1’deki bir öğrencinin anlayabileceği seviyede akademik metinler koyabiliyorlar. Biz ğretmenler olarak

bazılarını çıkarıyoruz veya açıklamalar yapıyoruz. Bu metinlerin çıkartılması ya da öğretmenler tarafından açıklanması güzel olur.”

“Seviyeye uygun değil”, şeklinde ifade eden katılımcılardan örnekler aşağıda verilmiştir:

K4.

“Mesela A1 ile A2 arasında uçurum var gibi. Birden, fazla kelimeye maruz kalıyorlar, öğrencilerin kısa zamanda bu kadar kelimeye hakim olması çok normal değil. Öğrencilerden de aldığım şikayetler üzerine C1, B2 metinlerinin çok zor olduğunu söylüyorlar her zaman. Bu yüzden çok fazla bir kelime aktarımı var. Bu açıdan biraz zorlanıyor olabilirler. Bunun dışında Z Kitap kullanıyoruz oradaki videolar da pek uygun değil bence. A1 seviyesinde ders kitabında yer almayan kelimeler videolarda günlük hayattan akışta çok fazla veriliyor. Öğrencilerin bu kadar hızlı bir anlatımı, bu kadar kelimeyi anlamayacağını düşünüyorum ben. Bir de dinleme metinleri de onlara çok hızlı geliyor, dinleme kayıtları. O yüzden her seferinde ben kendim okuyorum. Öğrenciler kaydın çok hızlı olduğunu söylüyorlar.”

K5.

“Bazen bazı seviyelerde mesela B1’de dinleme metinlerinin ağır olduğunu düşünüyorum. En son onu hatırladığım kadarıyla. Bazı metinler çok ağırdı ve istenenle de anlatılan arasında bazı farklılıklar olabiliyor. Çocuğun biraz daha dolaylı anlatıma yatkın olması lazım. Bu da biraz B2’ye belki biraz daha kolay olabilir veya sona doğru olabilir. Çünkü orada geçen bir cümleyi tamamen dinlemeyle farklı anlayabiliyor ve cevap vermeden geçiyor.”

K6.

“Bence Yedi İklimde her seviyede bir sıkıntı var. Çünkü her seviye, seviyenin üstünde metinlerden oluşuyor. Özellikle şu an C1 olduğum için öğrenciler henüz B2 seviyesinde ama ilk hafta ilk derste ilk üniteye verilen metinler C1’in sonunda ancak anlayabileceği seviyede aslında. Yani metinlerin uzunluğu açısından ve kullanılan kelimeler açısından çok yoğun olduğunu gözlemledim. Bazı kelimeleri hiç kullanmasak da metinlerde yer veriyor. Bazı deyimleri hiç kullanmıyoruz mesela yine de verilmiş. Bu kadar yoğun olmasına gerek yok bence. A1, A2 seviyesi dışında A2’de de problem vardı aslında ama diğer tüm seviyelerde özellikle dinleme metinlerinin uzunluğu konusunda seviye üstü olduğunu gözlemliyorum. Genel bir sıkıntı olduğunu düşünüyorum, tüm kurlarda var ne yazık ki.”

3. Alt Probleme İlişkin Bulgular

Tablo 4. Öğretim elemanlarının ders kitaplarının Türkçeyi öğretmedeki yeterlilik düzeyi ile ilgili görüşleri

Kavram Başlıkları	Tekrar Sayısı	Yüzde(%)
Yeterli	2	33,3
Yeterli değil	2	33,3
Eksikler var	2	33,3

Tablo 4’te araştırmaya katılan öğretim elemanlarının ders kitaplarının Türkçeyi öğretmedeki yeterlilik düzeyi ile ilgili görüşleri verilmiştir. Tablo 4 incelendiğinde araştırmaya katılan öğretim elemanlarının görüşlerine göre kullanılan ders kitaplarının Türkçeyi öğretmedeki yeterlilik düzeyi %33,3 oranında “yeterli”, %33,3 oranında “yeterli değil”, %33,3 oranında “eksikler var” olarak tespit edilmiştir. Yukarıda verilen tabloda “Yeterli değil” ve “Eksikler var” oranları dikkate alındığında kitapların %66,6 düzeyinde yetersiz olduğu görülmektedir. Bu verilerden hareketle incelenen kitaplarda düzenlemeler yapılabilir.

Aşağıda öğretim elemanlarının görüşlerine yer verilmiştir:

“Yeterli” şeklinde ifade eden katılımcılardan örnekler aşağıda verilmiştir:

K3.

“Şöyle ki aslında zengin olarak planlanmış hem her kurun ders kitabı var. Hem yine kurların öğrenciler için yardımcı kitapları var. Aynı zamanda öğrenciler için yine aslında okumaya dair setler var. Mesela okuma anlama dersine girdiğim için biliyorum yanlış hatırlamıyorsam 20'nin üstünde farklı metnin öğrenciye ek kaynak olarak verilebildiği bir etkinlik bütünü de var. Onun dışında yabancılar için ölçme değerlendirme kitabından tutun öğretmen kılavuz kitaplarına kadar Gazi TÖMER Ders Kitabı bu anlamda zengin bir içerik oluşturmuş.”

K1.

“Ders kitaplarında her ne kadar düzeltilmeler yapılması gerekse de genel anlamda ders kitaplarının Türkçe öğretiminde yeterli olduğunu düşünüyorum.”

“Eksikler var” şeklinde ifade eden katılımcılardan örnekler aşağıda verilmiştir:

K2.

“Kitaplarda bazen seviye dil bilgisel yanlışlar veya seviye üstü kelimeler olabiliyor. Bu durum öğrencilerin Türkçeyi öğrenmelerini engelleyebilir. Bu yüzden kitaplarda bulunan hata ve eksikler düzeltilmelidir. Ancak bu şekilde kitaplar daha yeterli olabilir.”

K5.

“Zenginlik... Aslında bazı kısımlarda ben zayıf buluyorum. Çünkü dilbilgisi olarak bir şey paylaşılmıyor. Biz olumlu, olumsuz, soru vs. şeklinde öğretiyoruz ama bunu kitapta bulamıyor öğrenci. Kitabın içinde, içindekiler bölümünde bir şey varsa içinde bulamıyor. Öğrenci eline aldığı anda kitabı dil bilgisel olarak öğrenebileceğini düşünmüyorum ben.”

“Yeterli değil” şeklinde ifade eden katılımcılardan örnekler aşağıda verilmiştir:

K4.

“Kitaptaki şarkılar yeterli değil ya da güncel değil. Öğrencileri sıkıyor ya da günlük hayattan çok dinleme kayıtları yok. Mesela bir pazar ya da işte otogar gibi her alanda bir dinleme olabilir. Onun dışında ne söyleyebilirim... Mesela öğrencilerin tek başına hikaye gibi şeyleri de okumaları gerekiyor. Öyle ek bir kaynak yine kullanmak gerekiyor. Öyle bir şeyler sağlanabilir ama tabi ki de gerekiyor fazla içerik. Hiçbir zaman yeterli olmuyor.”

K6.

“Ben buna katılmıyorum. Kesinlikle desteklenmeli. Çünkü öğrenciye özellikle dilbilgisi konularını aktarırken kendi sisteminizi oluşturmanız gerekiyor kendi etkinliklerinizi oluşturmanız gerekiyor. Çünkü kitaptan hiçbir şekilde yararlanamıyorsunuz. Kitapta bulabileceğiniz bir şey yok. Öğrenci kendisi de okumak istese öğrenmek istese kitaptan asla yararlanamaz. Bu yüzden ben bu materyalleri kesinlikle yeterli bulmuyorum.”

4. Alt Probleme İlişkin Bulgular**Tablo 5.** Öğretim elamanlarının ders kitaplarının Türk Kültürünü yansıtırma düzeyi ile ilgili görüşleri

Kavram Başlıkları	Tekrar Sayısı	Yüzde
Kültür öğelerine oldukça sık yer verilmiştir	6	%100

Tablo 5'te öğretim elamanlarının ders kitaplarının Türk Kültürünü yansıtırma düzeyi ile ilgili görüşleri verilmiştir. Tablo 5 incelendiğinde araştırmaya katılan öğretim elemanlarının görüşlerine

göre kullanılan ders kitaplarında kültür öğelerine oldukça sık yer verildiği % 100 oranında tespit edilmiştir.

Aşağıda öğretim elemanlarının görüşlerine yer verilmiştir:

“Kültür öğelerine oldukça sık yer verilmiştir” şeklinde ifade eden katılımcılardan örnekler aşağıda verilmiştir:

K3.

“Ben kitaplarda kültürel öğelere önem verildiğini gözlemledim. Yunus Emre’den tutun Mimar Sinan’a, yiyeceklerden, içeceklere, şarkılardan mesela Neşet Ertaş metinde yer alıyor. Türk geleneklerinden birçok değeri içerisinde barındırıyor. Az önce de aklıma gelmeyen şeyleri toparlayacak olursak. Metinde Tarkan da var Neşet Ertaş da var hem günümüz sanatçıları da var hem de geçmişte Türk kültürüne ait değerler de var.”

K1

“Dil öğretimi kültür öğretimidir. Benim derslerimde çok önem verdiğim bir konudur. Bir öğrenci Türkçeyi öğreniyor ise Türkiye’deki insanların kültürlerini tam anlamıyla anlamalıdır. Gazi TÖMER Ders Kitabında da İster somut ister soyut kültür öğeleri olsun sık sık yer verilmiştir. Örneğin Türk kültürünü yansıtan yiyeceklerde biri olan baklava, Türk kahvesi, Adana kebab gibi öğelere A2’de yer verilmiştir.”

K4.

“Bence yeterli Yedi İklimdeki kültür aktarımı. Çünkü her temada kültürel bir şeye yer veriliyor diye düşünüyorum. Hani yemekler olsun, şarkılar olsun ya da film afişlerinden... Hepsi Türkiye ile ilgili şeyler ve her ünitenin sonunda da bir serbest okuma metni var. Yine bu serbest okuma metinlerinde mutlaka Türk kültürünü aktarıcı bir sanata, herhangi bir şeye yer veriliyor. O yüzden ben yeterli görüyorum.”

K5.

“B2’de mesela hatırladığım kadarıyla orada düşünlerimizden bahsediyorduk, arkadaşlık ilişkilerinden, komşuluk ilişkilerinden bahsediliyor. Belki metinlerde birebir bizimle ilgili ya da işte bir şehirdekiyle köydeki veya Türkiye’nin farklı bölgelerindekiyle ilgili olabilir olmaya da bilir. Ama biz zaten konuyla ilgili olduğuna göre eksikleri tamamlamaya çalışıyoruz. Mesela işte tatlılar olabiliyor. İşte Türkiye haritası verilmiş, orada mesela görseller verilmiş. Karadeniz’de bu tatlımız var, Akdeniz’de bu tatlımız var gibi görsellerle destekleniyor. İşte okuma parçalarımız var ya da serbest okuma kısımları var.”

K6.

“Biraz önce de bahsetmiştim. Genel olarak çok fazla veriyoruz bence. Biraz kısmalıyız hatta.”

5. Alt Probleme İlişkin Bulgular

Tablo 6. Öğretim elamanlarının ders kitaplarındaki görsellerin durumu ile ilgili görüşleri

Kavram Başlıkları	Tekrar Sayısı	Yüzde(%)
Kitaplarda verilen görseller yeterli	1	8
Görseller ve metinler uyumlu	5	38
Görseller öğrencinin dikkatini canlı tutuyor	2	15
Öğrencinin dikkatini canlı tutacak görseller az	3	24
Kitaplarda verilen görseller geliştirilmeli	2	15

Tablo 6’da öğretim elamanlarının ders kitaplarındaki görsellerin durumu ile ilgili görüşleri verilmiştir. Tablo 6 incelendiğinde araştırmaya katılan öğretim elemanlarının görüşlerine göre kullanılan ders kitaplarındaki görsellerin durumu %8 oranında “kitaplarda verilen görseller yeterli”,

%38 oranında “görseller ve metinler uyumlu”, %15 oranında “görseller öğrencinin dikkatini canlı tutuyor”, %24 oranında “öğrencinin dikkatini canlı tutacak görseller az”, %15 oranında “kitaplarda verilen görseller geliştirilmeli” olarak tespit edilmiştir.

Aşağıda öğretim elemanlarının görüşlerine yer verilmiştir:

“Görseller ve metinler uyumlu” şeklinde ifade eden katılımcılardan örnekler aşağıda verilmiştir:

K3.

“Papirüsten bahsederken papirüsü koymuşlar oraya minyatürden bahsederken minyatürü koymuşlar kesinlikle.”

K1.

“Görseller metnin içeriğine uygun ama az önce de belirttiğim gibi her metnin bir anahtar kelimesi yani can alıcı bir noktası vardır. Bu da iki yana ya da üç noktadır Bu iki ya da üç noktaya değil de daha genel manada resimleri konulduğunu fark ediyorum. Bu biraz değiştirilebilir.”

K4.

“Yedi İklim olarak uyum var. Hepsinde çekimleri kendileri yapmışlar. Belirli bir kadroları var. O kadroyla resimler, görseller devam ettirilmiş. Ben görselleri beğeniyorum. Günlük hayattan da güzel seçilmiş görseller. O yüzden görsel açısından bir problem olduğunu düşünmüyorum.”

K5

“Genel olarak görsel metin uyumu var.”

K6.

“Metnin içeriğine uygun bence genel olarak görseller. Yani metinde ne anlatılıyorsa görselde de o oluyor. Aksi bir durumla karşılaşmadım bugüne kadar.”

“Görseller öğrencinin dikkatini canlı tutuyor” şeklinde ifade eden katılımcılardan örnekler aşağıda verilmiştir.

K3.

“Metin ile alakalı öğrenci de acaba bu ne? Ya da bu nedir? Dedirten anahtar kavramların olabildiğince metinde yer aldığını görüyorum.”

K4.

“Evet, canlı tutuyor. Görsellerle uyumlu.”

“Kitaplarda verilen görseller geliştirilmeli” şeklinde ifade eden katılımcılardan örnekler aşağıda verilmiştir:

K2.

“Tabii görsellere baktığımız zaman genellikle metinlerle alakalı olduğunu görüyoruz. Tabii görseller bazen yeterli oluyor bazen olmuyorlar. Çünkü burada görseller hazırlanırken genellikle hazır resimler veya görsellerden yararlanılıyor. Bunun yerine çizimlere yönelik daha çok farklı sanatsal ya da grafik tasarımından yararlanarak farklı şekillerde olan bazı görsellerden yararlanabilir.”

“Öğrencinin dikkatini canlı tutacak görseller az” şeklinde ifade eden katılımcılardan örnekler aşağıda verilmiştir:

K1.

"Şöyle canlı tutması bakımından görseller en fazla okuma metinlerinde var. Okuma metinleri dışında dinleme metinlerinde çok az yer verilmiş evet var. Ama metinle ilgili daha canlı öğrencinin dikkatini daha çok çekecek AAA bu metinde ne varmış? Hoca bunu bize bir an önce okusun ya da dinlediği CD'den dinleyelim de anlayalım gibi merak uyandırıcı resimlerin düşük olduğunu düşünüyorum"

K5.

"Birçok bence metnin resminin olması gerektiğini düşünüyorum. Metinlerin sonunda mesela işte kültürel metinler var orada bir görsel paylaşıyoruz. Evet, şu an ciriten bahsedeceğiz şu an Türk kahvesinden bahsedeceğiz ya da başka bir kültürel bir şeyden bahsedeceğiz. Ben daha fazla görselin olup görsel üzerinden biraz daha konuşturma ya da yazdırma olmasından yanayım."

K6.

"Üst kurlarda görsellere çok yer verilmiyor açıkçası. Küçük küçük görseller... Bugüne kadar dikkatimi çeken bir görsele rastlamadım. Aslında A1 A2'de daha çok görsele rastlamamız lazım. Çünkü öğrenci o sayede öğreniyor birçok şeyi. Çok büyük bir eksiklik olduğunu düşünmüyorum ama geliştirilebileceğini düşünüyorum."

6. Alt Probleme İlişkin Bulgular

Tablo 7. Yabancılara Türkçe öğretiminde görüşleri alınan öğretim elemanlarına göre ders kitaplarının nasıl olması gerektiğiyle ilgili görüşleri

Kavram Başlıkları	Tekrar Sayısı	Yüzde
Metinler daha sade olmalı	2	12
İlgi çekici görseller kullanılmalı	3	16
Hacim olarak küçük olmalı	4	23
Kültürel öğelere daha çok önem verilmeli	1	6
Telefonlarda uygulama olarak kitaplar kullanılmalı	1	6
Kelime sayıları seviyelere uygun olmalı	1	6
Konuşma ve Yazma becerilerine ağırlık verilmeli	3	16
Görsel ve işitsel yönü olmalı	1	6
Dilbilgisi konularına biraz daha ağırlık verilmeli	1	6
Yönergeler verilmeli	1	6

Tablo 7'de Yabancılara Türkçe öğretiminde görüşleri alınan öğretim elemanlarına göre ders kitaplarının nasıl olması gerektiğiyle ilgili görüşler verilmiştir. Tablo 7 incelendiğinde araştırmaya katılan öğretim elemanlarına göre ders kitaplarında % 12 oranında "metinler daha sade olmalı", %16 oranında "ilgi çekici görseller kullanılmalı", %23 oranında "hacim olarak küçük olmalı", %6 oranında "kültürel öğelere daha çok önem verilmeli", %6 oranında "telefonlarda uygulama olarak kitaplar kullanılmalı", %6 oranında "kelime sayıları seviyelere uygun olmalı", %16 oranında "konuşma ve yazma becerilerine ağırlık verilmeli", %6 oranında "görsel ve işitsel yönü olmalı", %6 oranında "dilbilgisi konularına biraz daha ağırlık verilmeli", %6 oranında "yönergeler verilmeli" görüşleri tespit edilmiştir.

Aşağıda öğretim elemanlarının görüşlerine yer verilmiştir:

“Metinler daha sade olmalı” şeklinde ifade eden katılımcılardan örnekler aşağıda verilmiştir:

K3.

“Öğrencileri çok fazla ayrıntıya boğuyormuşuz gibi geliyor. Avrupa Dil Portfolyosu bağlamında düşünürsek evet o kriterlere uyuyoruz ama bence içerik anlamında metinlerin daha sade daha görsellerle desteklenebilir özellikle baştaki metinlerde, konularda daha kısa tutulabilir daha basitleştirilebilirdi.”

“İlgi çekici görseller kullanılmalı” şeklinde ifade eden katılımcılardan örnekler aşağıda verilmiştir:

K1.

“Görselliğin ön planda olduğu kişilerin daha çok ilgisini çekebileceği, bunlar çeşitli videolar olabilir. İçerisinde az önce de söylediğim gibi çeşitli grafik tasarımları şekiller bunların geliştirilerek yapıldığı bir ders kitabı düşünebilirdim.”

“Hacim olarak küçük olmalı” şeklinde ifade eden katılımcılardan örnekler aşağıda verilmiştir:

K6.

“Bir de çok fazla ünite olmazdı benim kitabımda bence. Çünkü şu an sekiz ünite var sanırım emin değilim çünkü kitabı hiç bitiremedim. Maksimum beş ünite yeterli bence. Onlar anlayabilsin konuşabilsin ve iyi yazabilsinler. Bence zaten dinlemeye bir şekilde maruz kalıyorlar.”

“Telefonlarda uygulama olarak kitaplar kullanılmalı” şeklinde ifade eden katılımcılardan örnekler aşağıda verilmiştir:

K1.

“Öğrencilerin ders kitabına işte yanında unuttu diyelim ya da bakamadı ya da her yerde yanında taşıyacağı Apple Store’dan ya da iOS uygulamasından indirebileceği bir uygulamaya ders kitapları çevrilebilir.”

“Kelime sayıları seviyelere uygun olmalı” şeklinde ifade eden katılımcılardan örnekler aşağıda verilmiştir:

K2.

“Avrupa ortak başvuru metninde belirtilen kelimeler baz alınmalıdır. Bu kelimelere göre seviyelerde eklemeler yapılmalıdır. Örneğin A1 seviyesinde 500 A2 seviyesinde 1000 şeklinde ilerlemelidir. Çünkü öğrencinin günlük hayatında ya da okul hayatında işine yaramayacak kelime gereksizdir. Örneğin A2 seviyesinde Gazi TÖMER ‘de acente kelimesi geçmiştir. Acenteyi biz bir Türk’e bile sorduğumuzda çok net anlayamayabilir. Kaldı ki bu kelime Türkçe kökenli bir kelime değil. Ben bunu neden A1’de ya da A2’de öğrenciye verip kafasını karıştırıyım ya da metni anlamasını engelleyeyim o yüzden kelime sayılarına seviyelerde dikkat edilmeli.”

“Konuşma ve yazma becerilerine ağırlık verilmeli” şeklinde ifade eden katılımcılardan örnekler aşağıda verilmiştir:

K5.

“Konuşma ağırlıklı ve yazma ağırlıklı mesela.”

K4.

“Bir de konuşma için yaratıcı konuşma etkinlikleri olabilir ders kitabında.”

K6.

“Yazmayla ilgili bence daha fazla şey yaptırılabilir bir tane konu vermektense. Yani öğrencinin inisiyatifine bırakmalıyız bence yazmayı biraz. Çok fazla şunu yazın yönergesi vermek yerine yukarıda bir metin verip ne oluşturmak isterse onu oluşturmasını sağlamalıyız bence. Çünkü yukarıda verdiğimiz şeyin aynısını oluşturmasını istiyoruz öğrencilerden dolayısıyla bu onları çok da memnun etmiyor. Beni memnun etmezdi açıkçası. Konuşma konusuna gelirsek konuşmada da bence ünitenin başında üç soru veriliyor Yedi İklimde. Aralarda verilmiş konuşma. Konuşma bence evet var. Ama hepsini vermeye çalıştığımız için yani dört beceriyi de biz oluşturmaya çalıştığımız için ya konuşma çok geri planda kalıyor ya da yazma çok geri planda kalıyor. Ben biraz daha herhalde dil bilgisi konularındansa yazma ve konuşmaya yönelik bir kitap oluşturmak isterdim.”

“Görsel ve işitsel yönü olmalı” şeklinde ifade eden katılımcılardan örnekler aşağıda verilmiştir:

K5.

“Hem işitsel hem görsel. Öğrencinin onu duymasını, duyduğunda tekrar etmesini, bensiz de devam etmesini sağlayacak... Daha çok duyuya hitap etmek onların dikkatini çekmek gerektiğini düşünüyorum ben. Mesela bir izlemeye yönlendirse öğrenci onu bir izlese.”

“Dil bilgisi konularına biraz daha ağırlık verilmeli” şeklinde ifade eden katılımcılardan örnekler aşağıda verilmiştir:

K4.

“Yedi İklimin bir eksisi olarak dil bilgisi konusunda biraz daha fazla örneklere maruz bırakarak öğrencileri ya da metinden hareketle örneklere maruz bırakarak çeşitli onlara uygun etkinliklerle zenginleştirerek bir set hazırlayabilirdim.”

“Yönergeler verilmeli” şeklinde ifade eden katılımcılardan örnekler aşağıda verilmiştir:

K4.

“Çalışma kitabında da yine öğrencilerin hani yapabileceği düzeyde, anlayabileceği düzeyde. Çoğu zaman anlamıyorlar çalışma kitabında ne yapmaları gerektiğini çünkü yönerge eksikliği var.”

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Bu bölümde araştırmadan elde edilen verilere göre sonuç, tartışma ve önerilere yer verilmiştir.

Araştırma sonucunda katılımcıların yabancılara Türkçe öğretiminde kullandığı ders kitaplarının “Gazi TÖMER Ders Kitabı, Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı, Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı, İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı, Ebru Türkçe Ders Kitabı, Adım Adım Türkçe Ders Kitabı” olduğu görülmektedir. Araştırmadan elde edilen bir diğer sonuç da katılımcıların yarısının kitaplarla ilgili “seviyeye uygun değil”, diğer yarısının da “seviyeye uygun” ya da “düzeltmeler yapılabilir” görüşünde olduğudur. Karababa ve Taşkın (2012) tarafından yapılan benzer bir çalışmada, araştırmadan elde edilen sonucun tersine kitapların nitelik ve nicelik bakımından yeterli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan çalışmanın sonucuna bakıldığında ise günümüzde kullanılan ders kitaplarının çağın ihtiyaçlarına göre güncellenmesi gerektiğini göstermektedir.

Yapılan araştırmada, öğretim elemanlarının ders kitaplarının Türkçeyi öğretmedeki yeterlilik düzeyi ile ilgili “yeterli, yeterli değil, eksikler var” görüşlerinin eşit oranda dağılım gösterdiği görülmektedir. Katılımcıların kullandığı ders kitaplarının genel anlamda orta yeterlikte olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Güven ve Özbilen (2020) tarafından yapılan çalışmada Türkçeyi yabancı dil

olarak öğrenen öğrencilerin ders kitaplarını yeterli düzeyde bulduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu açıdan bakıldığında farklı araştırma gruplarında yapılan iki çalışmanın da birbirini desteklediği söylenebilir.

Bu çalışmaya katılan katılımcıların tamamı, ders kitaplarının Türk kültür öğelerine sık yer verildiği görüşünde hemfikirdir. Yılmaz (2012) ve İşcan ve Yassıtaş (2018) tarafından yapılan çalışmalarda, bu araştırmanın sonucuna benzer şekilde kitapların Türk kültür aktarımı sağlayan öğelere yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır. Okur ve Keskin (2013) ve Kutlu (2015) tarafından yapılan çalışmalarda ise bu çalışmadan farklı olarak ders kitaplarının kültürel unsurlara az sayıda yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır.

Çalışmaya katılan öğretim elemanlarının ders kitaplarındaki görsellerin durumuyla ilgili görüşleri çeşitlidir. Bu görüşlerden “görseller ve metinler uyumlu” ve “öğrencinin dikkatini canlı tutacak görseller az” şeklinde ifade edilen görüşlerin diğer görüşlerden daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bunun yanı sıra katılımcıların “kitaplarda verilen görseller yeterli”, “görseller öğrencinin dikkatini canlı tutuyor”, “kitaplarda verilen görseller geliştirilmeli” görüşlerinde olduğu tespit edilmiştir. İşcan ve Kanca (2021) tarafından yapılan benzer bir çalışmada yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarının bu çalışmada olduğu gibi görseller ile metinlerin uyumlu olduğu ancak görsellerin öğrencinin dikkatini canlı tutmada yeterli olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Görüşleri alınan öğretim elemanlarına göre ders kitaplarında “metinlerin daha sade olması, ilgi çekici görsellerin kullanılması, hacim olarak küçük olması, kültürel öğelere daha çok önem verilmesi, telefonlarda uygulama olarak da kullanılabilmesi, kelime sayılarının seviyelere uygun olması, konuşma ve yazma becerilerine ağırlık verilmesi, görsel ve işitsel yönünün olması, dilbilgisi konularına biraz daha ağırlık verilmesi ve yönergelerin verilmesi” gerekmektedir. Çalışma, Karagöl ve Kurt (2021) tarafından yapılan çalışmanın sonuçlarıyla “ders kitaplarında seviyelere göre kelimelere dikkat edilmesi” yönüyle benzerlik göstermektedir.

Araştırmanın sonucunda şu öneriler verilebilir:

- Yabancılara Türkçe öğretimi ders kitapları, alan uzmanları ve alanda aktif çalışan öğretim elemanlarının görüşlerinden faydalanılarak öğrencilerin seviyelerine uygun hazırlanmalıdır.
- Yabancılara Türkçe öğretimi ders kitapları, düzenli olarak revize edilmelidir.
- Yabancılara Türkçe öğretimi ders kitapları hazırlanırken öğrencilerin dikkatini canlı tutacak görsellere yer verilmelidir.
- Yabancılara Türkçe öğretimi ders kitaplarındaki metinler ve kelimeler seviyeye uygun hazırlanmalıdır.
- Yabancılara Türkçe öğretimi ders kitaplarının durumu, daha fazla sayıda çalışma grubuyla da daha detaylı olarak ortaya konulabilir.

Kaynakça

- Biçer, N. & Kılıç, B. S. (2017). Suriyeli öğrencilere Türkçe öğretmek için kullanılan ders kitaplarının öğretmen görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 5(4), 649-663.
- Biliş, Ş. & Memiş, M. (2021). Gazi TÖMER “Yabancılar için Türkçe” öğretim seti özelinde kültür aktarımı ile ilgili yapılan araştırmalar üzerine bir meta- sentez çalışması. *Tarih Okulu Dergisi*, 14(54), 3438-3459.
- Demirel, Ö. (2010). *Eğitim Sözlüğü*. (4. Baskı). Pegem Akademi Yayınları.

- Durmuş, M. (2013). İkinci/yabancı dil öğretiminde sadeleştirilmiş metin sorunları üzerine. *Bilig*, 65, 135-150.
- Erdem, İ. (2009). Yabancılara Türkçe öğretimiyle ilgili bir kaynakça denemesi. *Turkish Studies*, 4(3), 888- 937.
- Ertürk, B. & Memiş, M. (2022). Yedi İklim Türkçe öğretim setindeki söz varlığı unsurlarını konu edinen bilimsel çalışmaların incelenmesi. *Tarih Okulu Dergisi*, 15(61), 3613-3644.
- Gün, M., Akkaya, A. & Kara, Ö. T. (2014). Yabancılara Türkçe öğretimi ders kitaplarının Türkçe öğretim merkezlerinde görev yapan öğretim elemanları açısından değerlendirilmesi. *Turkish Studies*, (9)6, 1-16.
- Güven, A. Z. Özbilen, U. (2020). Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin ders kitapları hakkındaki görüş ve önerileri (İstanbul Türkçe öğrenim seti). *Rumelide Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (Ö7), 80-91.
- Güzel, A. & Barın E. (2013). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi*. Akçağ Basın Yayın.
- Haley, M., Hall, A. & Theresa Y. (2004). *Content-based second language*. Publication
- Hengirmen, M. (1993). *Yabancı dil öğretim yöntemleri ve TÖMER yöntemi*. Engin Yayınevi.
- Himoğlu, N. M & Memiş, M. (2021). Yeni Hitit Yabancılar için Türkçe ders kitaplarındaki kültür aktarımı ile ilgili yapılan incelemelere yönelik bir meta-sentez çalışması. *Tarih Okulu Dergisi*, 14(55), 4219-4246
- Hirschfelder, A., Molin, P. F. & Wakim, Y. (1999). *American Indian stereotypes in the world of children: a reader and bibliography (2nd edition)*. Maryland, NJ: The Scarecrow.
- İşcan, A. & Kanca, E. (2021). Yabancılara Türkçe öğretimi ders kitaplarında görsel-metin uyumu. *Türkiye Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, 6(1), 133-160.
- İşcan, A. & Yassıtaş, T. (2018). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitaplarında kültür aktarımı: yedi iklim Türkçe öğretim seti örneği (B1-B2 düzeyi). *Aydın TÖMER Dil Dergisi*, (3)1, 47-66.
- Karababa, Z. C. & Üstünsoy Taşkın, S. (2012). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarının öğretmen görüşleri çerçevesinde değerlendirilmesi. *Dil Dergisi*, 157, 65-80.
- Karababa, Z. C. (2009). Yabancı dil olarak Türkçenin öğretimi ve karşılaşılan sorunlar. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 265-277.
- Karagöl, E. & Kurt, B. (2021). Ders kitabı yazarlarının görüşlerine göre yabancı dil olarak Türkçe öğretimi. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16, 184-209.
- Kılınç, H. H. & Yenen, E. T. (2015). Yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarına ilişkin öğretim elemanlarının görüşleri. *International Journal of Language Academy*, 3(4), 429-441.
- Kızıltepe, Z. (2015). İçerik analizi nedir? Nasıl oluşmuştur? F. N. Seggie & Y. Bayyurt (Ed.), *Nitel araştırma yöntem, teknik, analiz ve yaklaşımlar* içinde (s. 253-266). Anı Yayınları.
- Kramsch, C. (1993). *Context and culture in language teaching*. Oxford University Press.
- Kutlu, A. (2015). Yabancılara Türkçe öğretiminde kültürün araç olarak kullanımı: Gazi yabancılar için Türkçe öğretim seti örneği (B1-B2 seviyesi). *K.Ü. Kastamonu Eğitim Dergisi*, 23 (2), 697-710.
- Merriam, S. B. (2009). *Qualitative research: A guide to design and implementation*. John Wiley-Sons.

- Okur, A. & Keskin, F. (2013). Yabancılara Türkçe öğretiminde kültürel öğelerin aktarımı: İstanbul yabancılar için Türkçe öğretim seti örneği. *International Journal of Social Science*. 6(2), 1619-1620.
- Özbay, M. (2003). Türkçe öğretiminde hedef-araç ilişkisinin ders kitabı örneğinde değerlendirilmesi. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 13(13), 59-69.
- Şimşek, R. & Erdem, İ. (2020). Subliminal bir güç göstergesi: Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde ders kitapları. *Söylem Filoloji Dergisi*. 5(1), 252-277.
- Topçuoğlu, F. (2013). Türkçenin yabancılara öğretiminde yazılı kaynaklar. M. Durmuş & A. Okur (Ed.), *Yabancılara Türkçe Öğretimi El Kitabı* içinde (s. 383-385). Grafiker Yayınları.
- Toprak, F. (2011). Yabancılara Türkçe öğretimi kitaplarındaki okuma parçaları ve diyaloglar üzerine bir değerlendirme. *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, XXIX, Bahar, 11-24.
- Ungan, S. (2013). Dil ve dünya dilleri. M. Durmuş & A. Okur (Ed.), *Yabancılara Türkçe öğretimi el kitabı* içinde (s. 15-22). Grafiker Yayınları.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yay.
- Yılmaz, F. (2012). Cultural transmission through teaching Turkish as a foreign language course books, *Turkish Studies - Literature and History of Turkish or Turkic*, 7(3), 2751-2759.